Qorti tal-Appell Kriminali

Onor. Imhallef Giovanni M Grixti LL.M., LL.D

Appell Nru. 511/2016

Il-Pulizija

(Spettur Spiridione Zammit)

vs

Wayne Grima

Seduta tal-25 ta' Gunju, 2020

Il-Qorti;

Rat l-imputazzjonijiet dedotta kontra l-appellant, Wayne Grima, detentur tal-karta tal-identita' Maltija bin-numru 143183M akkuzat talli:

1. Fix-xahar ta' Frar 2010, fi Triq Haz-Zabbar, Rahal Gdid, b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti tat-traffiku kkaguna l-mewt ta' Vincenza Ellul minn Hal-Tarxien;

2. Ukoll talli fl-istess cirkostanzi b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni jew ukoll b'nuqqas ta' tharis tar-Regolamenti tat-traffiku, ikkaguna feriti gravi fuq Vincenza Ellul skont kif iccertifikat Dr. Lara Attard Reg. No. 3011 mill-Isptar Mater Dei;

3. Ukoll talli fl-istess cirkostanzi saq l-imsemmija vettura b'manjiera traskurata u perikoluza;

4. Ukoll talli fl-istess cirkostanzi saq l-imsemmija vettura meta kellha brejkijiet difettuzi;

Il-Qorti kienet mitluba li f'kaz ta' sejbien ta' htija, Wayne Grima jkun skwalifikat mill-licenzja tas-sewqan u sabiex barra milli tapplika l-piena skond il-ligi, tordna li jithallsu l-ispejjez li ghandhom x'jaqsmu mal-hatra tal-esperti, skond l-artiklu 553 Kap 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali, tal-25 ta' Ottubru, 2016 li biha sabet lill-imputat Wayne Grima hati ta' l-imputazzjonijiet kollha migjuba kontra tieghu u ikkundannatu komplessivament ghall-piena ta' tmintax-il xahar prigunerija izda, bis-sahha tal-Artikolu 28A tal-Kap 9, ordnat li s-sentenza ma tidholx fis-sehh hlief jekk, matul il-perjodu ta' erba' (4) snin minn dakinhar, il-hati jikkommetti reat iehor li ghalih hemm piena ta' prigunerija. Inoltre, ordnat is-sospensjoni tal-licenzji kollha tas-sewqan ta' Wayne Grima ghall-perjodu ta' tnax-il xahar u fit-termini ta' l-Artikolu 533 tal-Kap 9, ordnatlu jhallas minnufih lir-Registratur tal-Qorti l-ispejjez kollha konnessi mal-hatra ta' l-esperti nominati u cioe' €111.11 (SOCO PS 964 Robert Scicluna), €160.89 (Perit Richard Aquilina), €359.30 (Dr. Mario Scerri), €490.33 (Medico Legal

Post Mortem Examination Report), u €1458.77 (Mario Buttigieg).

Rat ir-rikors tal-appellant Wayne Grima, pprezentat fir-registru ta' din il-Qorti fl-4 ta' Novembru, 2016, li permezz tieghu **thassar** u tirrevoka s-sentenza appellata fejn sabet lill-appellant hati tal-akkuzi migjuba fil-konfront tieghu u minflok tiddikjarah mhux hati u konsegwentement tilliberah minnhom, jew **sussidjarjament tirriforma** s-sentenza appellata fil-parti tal-piena inflitta u dan billi timponi piena aktar ekwa u gusta ghac-cirkostanzi tal-kaz.

Rat l-aggravji tal-appellant;

Semghet is-sottomissjonijiet tal-abbli difensur tal-appellant u tal-abbli avukat mill-Ufficcju tal-Avukat Generali;

Rat l-atti u d-dokumenti kollha;

Rat il-fedina penali aggornata tal-appellant esebita mill-prosekuzzjoni fuq ordni tal-Qorti;

Ikkunsidrat:

1. Illi l-fatti ta' dan il-kaz jirrigwardaw investiment ta' persuna anzjana permezz ta' vettura misjuqa mill-imputat waqt fi trieqtu f'Zabbar Road, Rahal Gdid, liema persuna kienet qed taqsam it-triq fejn ma kienx hemm *zebra crossing,* sofriet offizi ta' natura gravi u mietet tmintax-il jum wara. Jemergi mill-atti b'mod inkontestat illi t-triq hija wahda principali, li kien l-imputat li qed isuq il-vettura u li ma hemm ebda sinjali f'din il-parti tat-triq li jimponu limitazzjoni ta' velocita 'l hinn minn dak

generalment stabbilit bil-ligi jew sinjali ohra biex jindikaw attenzjoni partikolari;

2. L-appellant jillanja s-sentenza appellata bil-gravami dwar l-apprezzament tal-provi u b'mod alternattiv b'aggravju dwar il-piena erogata. Isegwi ghalhekk li din il-Qorti taghmel ezami approfondit tal-provi mhux biex tiddeciedi l-kaz mill-gdid jew sabiex tara kif kienet tiddeciedi l-kawza hi, izda biss bil-ghan li tiggudika jekk il-Qorti tal-ewwel grad setghetx ragonevolment u legalment tasal ghall-konkluzzjoni li waslet ghaliha fl-isfond ta' dawk il-provi;

3. L-ewwel fost il-provi hemm il-*proces verbal* redatt mill-Magistrat Inkwirenti u prezentat mir-Registratur tal-Qorti waqt l-istruttorja. Is-segwenti huma sintesi tal-konkluzzjonijiet raggunti mill-esperti nominati mill-Magistrat Inkwirenti;

4. L-espert medikolegali Dr. Mario Scerri wara li ghamel ezamijiet medikolegali fuq il-persuna tal-anzjana waqt li kienet tinsab ghall-kura gewwa l-isptar kif ukoll fuq il-kadavru wara d-decess taghha rrelata illi Vincenza Ellul kienet ddahlet l-isptar f'qaghda kritika wara *head injury* kawza ta' incident tat-traffiku. Il-kondizzjoni taghha baqghet tidditerjora sakemm eventwalment mietet fin-Neuro Surgical Unit tal-Isptar Mater Dei. L-anzjana qatt ma giet f'sensieha waqt li kienet l-isptar u kkonkluda li ma kienx hemm evidenza ta' traskuragni, *mismanagement* jew negligenza da parti tat-team mediku ta' l-isptar Mater Dei. Irid jinghad illi matul il-process sia quddiem l-ewwel Qorti kif ukoll dik istanti, ma kien tqajjem l-ebda dubju li l-anzjana mietet kawza ta' dan l-incident u ta' ebda konkawza ohra;

5. Il-perit arkitett Richard Aquilina, nominat bhala espert tekniku (u mhux kif erronjament indikat fil-*proces verbal* bhala espert mediku legali a fol 19), wara li acceda fuq il-post tal-accident u ha l-mizuri relevanti, rrediga pjanta tas-sit li fuqha tidher it-triq in kwistjoni priva minn kwalsiasi sinjali hlief ghall-Bus Stop fuq kull naha taghha li m'humhiex opposti ghall-xulxin. Tidher il-vettura tal-imputat wieqfa f'Bus Bay u zewg settijiet ta' marki ta' brejks. Mill-iskala provduta mill-espert fuq il-pjanta minnu redatta, l-ewwel sett ta' marki huma twal 14-il metru u huma f'zewg linji parallelli. It-tieni sett ta' marki huma ta' tul differenti minn xulxin u jibqghu sejrin ghal-taht ir-roti ta' quddiem tal-vettura tal-imputat, jigifieri dik tal-lemin ftit anqas minn 6 metri filwaqt illi dik tax-xellug 5.5 metri. It-tnejn ukoll huma paralleli ghall-xulxin u dik tal-lemin tibda nofs metru qabel dik tax-xellug. Bejn iz-zewg settijiet ta' marki hemm distanza ta' 3.5 metri. L-ewwel sett ta' marki huma wiesgha 1.2 metri filwaqt illi t-tieni sett li jibqghu dehlin taht il-vetturi huma ta' metru (kejl mehud minn naha ta' gewwa tal-marki, jigifieri eskluzi il-hxuna tar-roti);

6. L-istess pjanta turi "Zewg irqajja zaghar ta' demm" mmarkata bl-ittra 'C' u "Bicciet tal-mera" bl-ittra 'D'. Dawn jinsabu cirka tlett kwarti tad-distanza tas-sett tal-brakes it-twal u cirka nofs id-distanza bejn bankina u ohra b'dan illi ghandu jkun osservat illi qed issir referenza ghall-bankina tal- Bus Bay, haga din li turi li l-anzjana qasmet mill-aktar parti wiesgha tat-triq minflok mill-iktar parti dejqa stante li l-Bus Bay naturalment tippresta konfigurazzjoni differenti mill-kumpament tat-triq. Annessa ukoll hemm *site plan* ufficjali li tindika l-post tal-accidenti;

7. Il-Prof. M. T Camilleri u Dr. Ali Salfraz hejjew rapport dwar l-awtopsja sussegwenti l-mewt ta' Vincenza Ellul. Stante li ma hemmx kontestazzjoni li d-decess kien kawza diretta tal-accident, il-kostatazzjonijiet u konkluzzjonijiet mhux qed ikunu riprodotti;

8. PS 964 Robert Scicluna kien nominat bhala Scene Of Crime Officer biex jiddokumenta s-sit tal-accident permezz ta' fotografija u in adempiment tal-inkarigu tieghu esebixxa 28 ritratt ta' dehriet generali u ohrajn partikolari. Fost dawn ir-ritratti hemm sensiela ta' marki ta' brakes jew tyre marks (id-distinzjoni ghandha tirrizulta mill-espert tat-traffiku li sintezi dwarha ssegwi wara dan il-paragrafu). Hemm ukoll ritratt tal-faccata tal-vettura bil-parti tal-lemin isfel nett tal-*windscreen* mkisser pero' ghadu f'postu b'mod li dik il-parti ghandha sembjanza ta' ghanqbuta. Il-faccata tal-vettura hija wahda catta ghaliex dan huwa vann u ghalhekk il-bumper u l-*headlamp assembly* huma mahrugin ftit aktar mill-*windscreen* ghad-differenza ta' vettura li jkollha bonnett fit-tul. L-*indicator cover* fil-*headlamp assembly* tal-lemin huwa miksur u l-bieba tax-xufier, igifieri dik tal-lemin ghandha mesha friska fuqha mit-tarf tal-*indicator cover* sat-tarf taghha taht il-manku. Il-mera tal-bieba tal-lemin mhix prezenti ghajr il-*bracket* taghha a differenza ta' dik tax-xellug fejn tidher intatta;

9. L-ahhar sintezi ta' relazzjoni minn fost l-esperti nominati mill-Magistrat Inkwirenti hija dik tal-espert tekniku li ghamel analizi approfondita tal-accident wara accertamenti fuq il-post kif ukoll smiegh tax-xhieda. Kif jirrizulta mill-qari tas-sentenza appellata, l-ewwel Qorti strahet maggorment fuq il-konkluzzjonijiet ta' dan l-espert u ghalhekk ikun opportun li dawn ikunu riprodotti fl-intier taghhom. L-espert ikkonkluda hekk:

Illi dan l-allegat incident stradali sehh go Triq Zabbar, Rahal il-Gdid meta Wayne Grima kien qed isuq vettura u cioe' Piaggio mudel Porter li ghandha numru tar-registrazzjoni KAK-766. Illi kien it-tmienja (08) ta' Frar, 2010, ghal habta tal-hamsa u ghaxra (17:10 hr) ta' wara nofs in-nhar u skond l-evidenza li l-esponent kellu f'idu u anke meta l-esponent ghamel l-access it-temp kien tajjeb u car u minn dak l-att il-visibilita kienet tajba, waqt li t-triq kienet xotta. Illi waqt l-allegat incident is-sewwieq kien wahdu. Illi hu kien allegatament sejjer lejn il-pjazza ta' Rahal il-Gdid.

Illi minn naha l-ohra Vincenza Ellul kienet qed taqsam it-triq. Dak in-nhar Ellul kienet qed taqsam minn wara xarabank tal-linja li kienet wieqfa fuq il-bus stage. Illi waqt li kienet qed taqsam hi giet milquta minn vettura li kienet ghaddejja mill-inhawi u li kienet qed tigi misjuqa minn Wayne Grima.

Illi l-incident sehh fil-vicinanzi tad-dar tas-sorijiet ta' San Guzepp li hemm f'din it-triq. Intant meta Ellul kienet qed taqsam giet imtajra u sussegwentement waqghet vicin tal-vettura. Illi b'konsegwenza il-vettura sofriet hsarat minimi fuq quddiem u cioe' fuq il-"A" pillar, bieba, indicator light u l-windscreen. Bid-daqqa Ellul sofriet griehi ta' natura gravi u konsegwentement ftit wara tilfet ukoll hajjitha.

Illi dak in-nhar stess it-tabib tal-isptar Mater Dei informa lill-Pulizija li Vincenza Ellul kienet fil-periklu tal-mewt. Illi immedjatament is-surgent informa l-ispettur investigattiv li minn naha tieghu informa lill-Magistrat tal-Ghassa.

Illi meta l-esponent kien fuq il-post osserva li l-vettura numru KAK-776 halliet wiehed u ghoxrin punt tlieta hamsa (21.35) metru brake marks.

Illi hareg manifestament car li mill-kalkoli li ghamel l-esponent jirrizulta li s-sewwieq tal-vettura kien qed isuq b'velocita' ta' sittin (60kfs) kilometru fis-siegha. Illi x-hin allegatament lemah lil Ellul li kienet qed tasam it-triq Wayne Grima ghafas il-brejkijiet u l-velocita' tal-vettura ddecellerat u fil-fatt il-vettura nvoluta laqtet lil Vincenza Ellul b'velocita' ta' erbgha w erbghin (44kfs) kilometru fis-siegha.

Illi meta l-esponent ipprova l-vettura rrizulta manifestament car li l-brejkijiet kienu difettuzi u li kienet qed tigbed fuq naha wahda.

Illi hija l-opinjoni umli tal-esponent, ghalkemm Wayne Grima kien qed isuq b'velocita permessibbli bil-ligi illi pero meta wiehed jiehu inkonsiderazzjoni tal-akkwati Grima kellu jnaqqas ferm aktar il-velocita tieghu waqt li hu kien ghaddej f'din it-triq. Ghaldaqstant l-esponent qieghed umilment jikkonkludi illi hemm bizzejjed elementi sabiex jittiehdu passi kriminali kontra Wayne Grima u dan hekk kif dedott hawn isfel –

1. Illi b'nuqqas ta' hsieb bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew fil-professjoni tieghu jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti kkaguna l-mewt ta' Vincenza Ellul u dan ai termini ta' sezzjoni 225 tal-Kodici Kriminali;
2. Illi saq vettura ta' ghamla Piaggio mudell Porter li ghandha registration number KAK-776 b'manjiera traskurata u perikoluza u dan ai termini ta' sezzjoni 15(1)(a)(3);
3. Li kellu brejkijiet difettuzi u b'dan ai termini tal-artikolu 92 tal-avviz legali numru 65.11

10. Issegwi issa sintesi tal-aktar xhieda mportant li ddeponew quddiem l-ewwel Qorti b'eskluzzjoni allura ta' dawk li ghalkemm

utili fi kwistjoni bhal dik odjerna izda ftit jekk xejn jitfghu dawl fuq ir-responsabilita' o meno tal-imputat. Il-Perit Tekniku **PL Mario Buttigieg** xehed illi l-imputat kien ghaddej bis-60 kfs qabel ma ghafas il-brake u laqat lill-anzjana b'4 kfs [evidentement it-traskrizzjoni hi hazina ghaliex fir-relazzjoni tieghu tghid 44 kfs). Jghid ukoll illi fit-triq in kwistjoni hemm skola, playing field u zewg *pedestrian crossing* u li l-Highway Code jispecifika illi gewwa *core* ta' belt jew inkella *village* l-ispeed irid jonqos bil-massimu ta' 35 kfs u anke jekk hemm bzonn anqas minn hekk. Kwantu ghall-hsara fil-breakijiet jghid illi meta saq il-vettura din gibdet fuq naha wahda u ghalhekk "*jirrizulta awtomatikament illi ic-cylinder break tal-wheels cylinder ikun qed jahdem qabel l-iehor*" u mistoqsi jekk l-breakijiet kienu fi stat li jahdmu tajjeb, din it-tragedja setghet tkun evitata, wiegeb illi din ma hadhiex in konsiderazzjoni;

11. Il-**Perit Richard Aquilina** ikkonferma illi fuq naha minnhom ta' din it-triq hemm skola. Dwar marki fit-toroq, kien mistoqsi kif hemm assenza totali taghhom fil-pjanta li hejja u wiegeb illi hu mmarka dak li sab fuq il-post u li ma kien hemm l-ebda *road signage* u li ma kien hemm xejn vicin li seta kien rilevanti hlief xi tabelli li jindikaw li ma hemmx dhul fuq ix-xellug jew fuq il-lemin. Jispecifika ukoll illi faccata tal-iskola it-triq titwessa ghaliex hemm *bus shelter.* Dawn kienu ix-xhieda mill-aspett tekniku ghajr dik tal-espert mediko legali, dik tal-patologisti u tobba kif ukoll tal-fotografu li mhux ser ikunu riprodotti stante li l-offizi huma inkontestati;

12. **Maria Mills Muscat** xehedet illi kienet ghaddejja minn dik it-triq bil-vettura taghha u li qatt qabel ma kienet ghaddiet minnha izda waqfet wara tal-linja li kienet fuq Bus Stop. Waqt li kienet qed tkellem liz-zewg it-tfal taghha, rat mara mal-art fit-

triq minghajr ma taf x'gara. Qabel ittajjret ratha miexja izda ma tafx jekk ghaddietx minn quddiemha jew le ghaliex ma tafx minn fejn qasmet;

13. L-istess xhud kienet ddeponiet quddiem l-espert tekniku ftit wara l-accident u tajjeb li jkun riprodott estratt minn din ix-xhieda fejn kien registrat is-segwenti: "Hekk kif jien kont qed nitkellem smajt lis-sewwieq tal-Piaggio jghid li tajjar mara. Jiena bhala incident ma rajtux u lanqas naf minn fejn qasmet din il-mara. Lanqas qatt ma rajtha lil din il-mara anzjana taqsam jew timxi fuq il-bankina. Bhala brake jew daqqa jien ma smajtx. Jien kull ma rajt din il-mara mitluqa fit-triq. Osservajt li rasha kienet thares lejn il-bus stage li hemm fuq in-naha l-ohra. Meta rajt din ix-xena jien ippanikjajt ftit u bdejt ninkwieta ftit ... u ma xtaqtx li hu [it-tifel] jara dik i-xena.".

14. **L-imputat** xehed quddiem l-ewwel Qorti sitt snin wara l-accident u ddeskriva kif kien gej bil-vettura tieghu mill-Fgura u sejjer Rahal il-Gdid meta ra karozza tal-linja gejja mid-direzzjoni opposta u wieqfa. Appena wasal mal-wara tal-linja u kien kwazi qabizha l-anzjana harget tigri rasha 'l isfel dirett ghal go fih u din ma qasmitx dritt. (Minn dak li tista' tifhem il-Qorti, l-imputat kien qed jispjega li l-anzjana qasmet it-triq rasha baxxuta u mhux rasha 'l isfel). Bl-impatt il-mera ttajret bi spallet is-Sinjura "u daqqa go rasha mal-windscreen tal-vann, igifieri prattikament issabtitli mall-vann, mhux gietni quddiem il-vann". Jispjega illi x'hin raha gejja zamm il-break u gibed "l-oppost taghha biex jevitaha izda baqghet tippersisti, tigri rasha l isfel ghall-quddiemi". Spjega ukoll illi hemm Bus Stop fuq kull naha tat-triq b'mod illi jekk ikun hemm karozza tal-linja wieqfa fuq kull naha ma tkunx tista' tghaddi. Jghid li kien ghaddej bil-35 kfs u dan ghaliex f'dik it-triq ma tistax timxi b'aktar minn

hekk u anke gieli tigi x-xemx f'ghajnejk u l-vann tieghu ma jiehux dak l-ispeed;

15. L-imputat jghid illi ghalkemm hemm skola it-tfal johorgu mit-triq ta' wara u mhux fit-triq in kwistjoni. Kwantu ghal dak li ntqal fuq il-brakijiet tieghu jghid li kien ghadu kemm ghadda l-vann mill-VRT bejn xaharejn jew tlieta qabel u qatt ma rriskontra problemi fihom. Huwa baqa' jinsisti fil-kontro-ezami tieghu illi l-ewwel darba li ra lill-anzjana kien meta ssabtitlu mal-vann bhal berqa u gibed fuq naha ghaliex ma rahiex taqsam. Meta rega' mistqosi qal illi ghall-ewwel haseb li tefawlu xi qattusa, ra "xi haga griza tissabbat quddiem il-vann u daqshekk. Ghafast il-brake u ghafast hawnhekk. Inzilt ghedtilha sinjura u ma kellmitni xejn". Wara li saret referenza ghad-deposizzjoni tieghu quddiem l-espert tekniku, l-imputat kkonferma illi ra lill-anzjana taqsam b'rasha baxxuta bil-pass mghaggel, ghafas il-brake, dawwar l-isteering ghall-fuq ix-xellug u habtet mal-mara, izda din hija l-istess verzjoni. Kullma jiftakar hu li ra xi haga griza u li l-anzjana kellha xagharha griz;

16. L-imputat xehed ukoll dwar it-tul tal-marki tal-brakes u intalab jispjega kif dawn itulu ghall-21.35 metri meta jghid li kien qed isuq bil-35 kfs u qal li dawk il-vannijiet minnhom jibqghu ikaxkru u li ma jistax jinghad liema huma l-marki tal-brakijiet tieghu ghaliex kien hemm hafna ohra fuq il-post. Cahad li l-vann tieghu kien jigbed fuq naha bl-ghafsa tal-brake. Itemm jghid l-imputat illi gimgha jew gimghatejn wara l-accident kienet stallata *zebra crossing* fil-post ezatt fejn sar l-impatt;

17. L-imputat kien offra d-deposizzjoni tieghu lill-espert tal-Qorti waqt l-inkjesta. Din ma kienitx kontestata mid-difiza u ghalhekk huwa opportun li tkun ukoll riprodotta l-aktar parti rilevanti. Dak inhar, l-imputat kien spjega hekk: "*Sabiex*

nippreciza ezatt peress li hemm zewg bus stages f'din it-triq faccata ta' xulxin, ix-xarabank tal-linja waqfet fuq in-naha tal-lemin tat-triq minn fejn jien kont qed nghaddi. Meta tal-linja kienet wieqfa il-persuna qasmet minn wara tal-istess linja. Ma nafx jekk din il-persuna kienitx fuq tal-linja ghax meta rajtha taqsam jien ghafast il-breaks. Jien gbidt l-isteering fuq in-naha tax-xellug bil-breaks taht saqajja. Jien lill-pedestrian rajtha taqsam b'rasha baxxuta u b'pass mghaggel. Infatti kien hemm sewwieqa ohra li kienet gejja mid-direzzjoni opposta li kienet wieqfa wara tal-linja u rat l-incident isehh. Din il-persuna qaltli li hi kienet daqqitilha l-horn biex ma taqsamx. Il-pulizija ghandha dettalji kollha ta' din il-persuna.

18. **Henry Glenville**, xhud okulari, qal illi ra l-accident u kien cempel ghall-ambulanza meta kien bil-wieqfa f'Lampuka Street, kantuniera ma' Zabbar Road madwar ghaxar metri boghod. Jghid illi dak il-hin kien hemm tal-linja wieqfa u f'daqqa wahda harget mara li ghaddiet minn wara tal-linja. Dak il-hin kellu l-vizwali tal-parti ta' wara tal-karozza tal-linja, jigifieri ma kienx qed jara l-parti ta' quddiem taghha. Huwa spjega kif l-anzjana bdiet taqsam qisa qed taqsam minn fuq *zebra crossing* u b'mod angolat mhux ghad-dritt. Dak il-hin kien gej vann, prova jevitaha, zamm il-brake u f'daqqa wahda jisma' hoss. Kwantu ghall-velocita' ma setghax jghid bl-ezatt izda kkalkula li kien ghaddej bejn il-hamsa u tletin u l-erbghin u li ma kienx xi speed qawwi anke ghaliex dan hu vann zghir. Mistoqsi x'ghamel ezatt l-imputat, spjega illi zamm il-brake, kiser xi ftit l-isteering biex ma jolqothiex, pero' l-mara baqghet diehla fuq il-vann;

19. Ikkunsidrat:

20. L-ewwel argument li l-appellant iressaq ghall-kunsiderazzjoni ta' din il-Qorti hu li dwar iz-zewg xhieda okulari, Maria Mills Muscat u Henry Glenville kif ukoll id-

deposizzjoni tal-imputat, l-ewwel Qorti qalet biss li dawn taw numru ta' verzjonijiet. Skond l-appellant dan ma huwiex il-kaz ghaliex filwaqt illi Maria Mills Muscat ma setghetx tghid x'sehh, sia Henry Glenville kif ukoll l-imputat taw verzjonijiet simili li juru kienet l-anzjana li "qasmet it-triq bl-addocc u li l-appellant ma kellux hin bizzejjed sabiex iwaqqaf il-vettura tieghu". L-appellant hu tal-fehma assodata li l-ewwel Qorti "donnu skartat dawn ix-xhieda kollha stante' ma tat l-ebda importanza ta' x'qalu quddiemha **alavolja huma kienu l-izjed provi indikattivi illi setghu jghinu lill-Qorti tasal ghall-konkluzzjoni ta' x'verament sehh dakinhar**";

21. L-appellant jorbot dan l-argument mal-fatt illi l-ewwel Qorti, minflok ma kkunsidrat dak appena msemmi, kkunsidrat il-lok ta' fejn sehh l-incident u l-*ispeed* li bih kien ghaddej l-imputat. Issa, ezaminata s-sentenza appellata mill-ottika ta' dan l-argument huwa opportun li jkunu riprodotti il-kunsiderazzjonijiet tal-ewwel Qorti sabiex ikun mistharreg jekk dak allegat mill-appellant setghax kien konducenti ghall-ragunament zbaljat tal-istess Qorti. L-ewwel Qorti rragunat hekk:

> "Ikkunsidrat
>
> Illi dwar il-feriti li sofriet Vincenza Ellul, jirrizulta ampjament li konsegwenza ta' l-incident awtomobilistiku mertu ta' din il-kawza, hija sofriet feriti gravi (ara certifikati medici *a folios* 9 u 10; id-deposizzjoni tat-Tabiba Lara Attara *a folio* 52 *et seq*). Sussegwentement, u konsegwenza ta' l-istess incident awtomobilistiku (***intracerebral haemorrhage due to motor vehicle accident***0, Vincenza Ellul mietet fis-26 ta' Frar 2010 (ara depozizzjoni tal-Professoressa Maria Therese Camilleri u Dr. Ali Safrax *a folio* 79 *et seq*, u *folio* 85; u *post mortem examination report* li jinsab pagna 55 *et seq* ta' l-atti ta' l-

inkjesta; ukoll id-deposizzjoni tat-Tabib Mario Scerri *a folio* 87 *et seq* u r-relazzjoni tieghu li tinsab pagna 28 *et seq* ta' l-atti ta' l-inkjesta).

Dwar fatturi indikattivi ta' kif seta sehh l-incident *de quo*, il-Qorti ghandha quddiemha numru ta' verzjonijiet fosthom ta' zewg xhieda okulari, Maria Mills Muscat u Henry Glenville u ta' l-imputat inniffsu.

Imbaghad il-Qorti ghandha wkoll quddiemha l-prova maghmula permezz tar-rapport ta' l-esperti nominati fl-inkjesta fosthom il-Perit Richard Aquilina u Mario Buttigieg.

Gie stabbilit illi l-incidnet sehh f'Zabbar Road, Rahal Gdid, fl-akkwati fejn hemm gnien u l-Iskola tas-Sorijiet ta' St. Joseph u precizament fejn hemm zewg *bus stops* kwazi faccata ta' xulxin. L-imputat kien qed isuq il-vettura in kwistjoni go Zabbar Road, fejn it-triq hija dritta u l-vizwali hija tajba – sejjer fid-direzzjoni tal-pjazza ta' Rahal Gdid. Fl-istess hin, jidher li, fuq in-naha opposta, jigifieri fuq il-kareggjata opposta, kien hemm xarabank fuq il-*bus stop* thares fid-direzzjoni lejn il-Fgura (jigifieri fuq in-naha ta' l-Iskola tas-Sorijiet). Jidher illi f'mument minnhom, l-anzjana Vincenza Ellul qasmet it-triq minn wara l-imsemmija xarabank, minn naha ta' l-Iskola tas-sorijiet lejn in-naha tal-gnien. Hija u taqsam Vincenza Ellul intlaqtet mill-vettura misjuqa mill-imputat. Vincenza Ellul instabet f'nofs ta' triq minduda fuq gembha mghottija b'kutra. Fin-nofs tat-triq gie osservat li kien hemm ammont ta' hgieg imkisser mal-art.

Irrizulta li qabel l-impatt, l-imputat kien osserva x-xarabank wieqfa fuq il-karreggjata l-ohra tat-triq u osserva, anke jekk momentanjament, lill-anzjana Vincenza Ellul qed taqsam b'rasha baxxuta. Qabel l-impatt il-vettura kienet qed tigi

misjuqa b'velocita ta' 60km fis-siegha u l-impatt jidher li sehh meta l-anzjana kienet lahqet qasmet kwazi tlett kwarti tat-triq.

Irrizulta (ara relazzjoni tal-espert nominat Mario Buttigieg) illi l-vettura KAK-776 halliet *brake marks* ta' 21.35 metri. Irrizulta wkoll illi l-vettura msemmija kellha l-*braking system* li ma kienitx qed torbot tajjeb.

Il-Qorti qieset fid-dettall il-fatturi koncernanti l-akkwata ta' fejn sehh l-incident, fid-dawl tar-rizultanzi processwali gia hawn fuq esposti. U hija tal-fehema li sewqan b'60km fis-siegha f'dawk l-inhawi, fejn ghandek zewg *bus stops* faccata ta' xulxin u meta effettivament ghandek fil-vizwali tieghek xarabank wieqfa fuq il-karreggjata opposta, ghandu jigi meqjus bhala sewqan perikoluz u negligenti.

Il-fatti li Vincenza Ellul qasmet minn wara xarabank, ghalkemm jista' jitqies bhala fattur li seta' kkontribwixxa ghal dak li sehh fl-incident in kwistjoni, zgur pero' ma huwiex il-fattur ewlieni u determinanti u l-konsegwenza unika ta' l-incident. Il-kawza ta' l-incident ghalhekk, mill-ottika tal-ligi penali, hija s-sewqan kontra l-ligi u traskurat ta' l-imputat.

Jirrizulta ghalhekk mill-atti processwali li l-prosekuzzjoni rnexxielha tipprova l-imputazzjoijiet kollha migjuba fil-konfront ta' l-imptuat."

22. Illi minn dawn il-kunsiderazzjonijiet jidher illi d-decizzjoni tal-ewwel Qorti hi radikata minn abbraccament tal-konkluzzjonijiet tal-espert Mario Buttigieg bi ftit jew xejn kunsiderazzjoni ghad-deposizzjoni tax-xhieda okulari. Dak li kkonkluda l-espert tekniku huwa soggett ghal ezami ta'

kongruenza mal-assjem tal-provi l-ohra inkluz allura ta' xhieda. Dan qed jinghad ghaliex meta din il-Qorti ezaminat bir-reqqa ir-relazzjoni tal-espert tekniku jidhrilha li hemm aspetti ferm importanti li kellhom ikunu sindikati mill-ewwel Qorti qabel tabbraccja l-konkluzzjonijiet *in toto*. Jibda biex jinghad illi kif ta' spiss esprimiet din il-Qorti kif preseduta f'kawzi ohra, l-proceduri penali isiru fl-awli tal-qrati u mhux fl-ghases tal-pulizija , fit-toroq jew band'ohra. Konkluzzjonijiet ta' esperti teknici fl-*in genere* ghandhom ikunu limitati ghal dak li kkonstataw huma per via ta' preservazzjoni, mghoddija lill-Qorti li hi afdata bil-guddizzju ahhari taghha wara li tezamina l-fatti kollha tal-kaz u taghti l-opportunita' li jinstemghu ix-xhieda;

23. Ventilat dan, l-ewwel kritika ta' din il-Qorti kwantu d-deposizzjoni tal-espert tekniku meta quddiem l-ewwel Qorti xehed illi fit-triq in kwistjoni "... hemm skola, hemm playing field, kien hemm xi pedestrian crossing, hemm tnejn" (Fol 64). Mill-atti processwali, maggorment mir-relazzjoni tal-perit arkitett Richard Aquilina, rrizulta li ma hemm l-ebda "pedestrian crossing" fl-immedjat fejn sar l-incident. Inoltre, l-unika senjalatika li kien hemm kienet Bus Stop fuq kull naha tat-triq u forsi xi tabella li ma hemmx dhul fuq naha jew fuq ohra. Kif allura, tistaqsi din il-Qorti, sewwieq fi triq li hi arterja principali ghandu jkun jaf li fl-inhawi hemm "playing flield", skola, jew xi haga ohra li ghandha tlissen fih l-obbligu ta' aktar attenzjoni inkluz riduzzjoni ta' velocita' skond il-kaz? Tistaqsi ukoll din il-Qorti ghaliex l-espert ta daqstant importanza ghall-presenza ta' l-iskola meta l-hin tal-incident kien ghall-habta tal-hamsa u ghaxra ta' filghaxija meta huwa komunement mifhum li l-iskejjel f'dak il-hin ikunu mghaluqin?

24. Marbut ma' dan, u tenut li l-ewwel Qorti strahet maggorment fuq il-konkluzzjonijiet tal-espert, hemm il-kwistjoni

tal-marki tal-brakijiet. A fol 17 tar-relazzjoni tieghu, (fol 77) tal-atti processwali, l-espert rregistra li kien stabbilit li l-vettura halliet wiehed u ghoxrin punt tlieta hamsa (21.35) metri *brake marks*. Minn hemm 'l quddiem l-espert ghamel il-kalkoli tieghu biex ikkonkluda li allura l-vettura kienet ghaddejja bis-60kfs, laqtet lill-anzjana b'velocita' ta' 44kfs u li l-vettura damet **<u>0.14</u>** ta' sekonda biex waqfet minn meta s-sewwieq applika l-brakijiet sakemm waqqfet totalment. (sottolinear tal-Qorti);

25. Issa meta mqabbla mar-relazzjoni tal-perit Richard Aquilina u mad-deposizzjoni tal-imputat, tabilhaqq li jitlissnu s-segwenti dubji. Fil-pjanta mhejjija mill-Perit Aquilina hemm zewg settijiet ta' marki ta' brakijiet. Ghandek tnejn paralleli mmarkati 1 sa 4 u 6 sa 9. Dawn jibdew sew qabel il-punt ta' fejn spiccat l-anzjana u l-mera igifieri 10 metri qabel u jibqghu sejrin sa cirka 4.5 metri wara. L-itwal fost dawn huwa ta' 14-il metru. Imbaghad ghandek sett iehor mmarkati 5 u 10, ukoll paralleli ghall-xulxin (ghalkemm konvergenti bi ftit fil-bidu) li jibqghu sejrin sa taht ir-roti ta' quddiem tal-vettura tal-imputat. Dawn huma ta' kejl ta' 6 metri fuq il-lemin u 5.5 metri fuq ix-xellug. Bejn dawn iz-zewg brake marks, igifieri dawk paralleli 1 sa 4 u 6 sa 9 u dawk li jibqghu sejrin sa taht il-vettura hemm distanza ta' triq minghajr marki ta' brejkijiet 3 metri fuq il-lemin u 3.5 metri fuq ix-xellug. Ifisser dan, illi jekk tghodd iz-zewg marki flimkien hemm 20 metru fuq il-lemin u 19.5 fuq ix-xellug. Il-figura totali ta' 21.35 raggunta mill-espert allura tehtieg spjegazzjoni;

26. Dan qed jinghad mhux ghax hemm diskrepanza ta' 1.35 metri, **izda** ghaliex l-20 metru huwa rizultat ta' meta tghaqqad iz-zewg marki flimkien dejjem jekk l-ewwel sett ta' marki jappartjenu lill-vettura misjuqa mill-imputat u jekk dan hux teknikament accettabbli. U din il-Qorti hi tal-fehma li din mhix

accettabbli ghas-segwenti ragunijiet. L-ewwel sett ta' brake marks huma distanti 1.2 metri minn xulxin bil-kejl mehud mill-gewwa tal-hxuna tar-rota. Dawk li jibqghu dehlin taht il-vettura huma distanti **biss** metru minn xulxin. Dan ifisser illi l-imputat kellu jkun emmnut meta xehed li dawk il-marki ta' brejkijiet ma kienux tieghu. Inoltre, l-ewwel u t-tieni sett ta' marki ma humhiex fl-istess trajettorja ghaliex dawk li jibqghu sejrin taht il-vettura huma f'angolu in rispett tal-ewwel sett ta' marki;

27. Kwantu l-brejk difettuz fil-vettura, l-espert irrelata li dak tar-rota tal-lemin ma kienx qed jahdem tajjeb ghaliex meta ezamina l-vettura hu stess " l-brake tan-naha tal-lemin ma kienx qed jorbot sew u rrizulta illi l-*hydraulic oil* ma kienx qed jidhol pressa kemm suppost (pagna 9 tar-relazzjoni, fol 69 tal-atti processwali). Quddiem l-ewwel Qorti xehed illi "a fol 56 fir-4 paragrafu iddikjarajt illi meta jien pruvajt din il-vettura manifestament harget car illi l-breakijiet kienu difettuzi fejn din kienet qed tigbed lejn naha wahda biss, jigifieri l-istearing kien jigbed fuq naha wahda, mhux jibqa' dritt kif suppost. Dan jirrizulta awtomatikament illi ic-cylinder break tal-wheel cylinder kien qed jahdem qabel l-iehor b'hekk jigifieri";

28. Kwantu ghal dan l-allegat difett, kienet x'kienet il-kawza tieghu, il-vettura kellha anqas forza t'arrest fuq in-naha tal-lemin. Minkejja dan, il-brake mark indikat mill-perit Richard Aquilina juri marka kontinwa u iqsar b'nofs metru fuq ix-xellug. Tajjeb li jkun osservat ukoll illi la darba il-brejk tal-lemin ma kienx efficjenti daqs dak tax-xellug, ifisser illi l-vettura ssubiet *asymetric braking* bil-konsegwenza li suppost gibdet ghal fuq ix-xellug taghha u li per konsegwenza ghenet sabiex tevita lill-anzjana. Dak li ma tistax taccetta l-Qorti hu l-argument tal-imputat li ghaliex il-vettura kienet ghaddiet mill-VRT madwar xaharejn qabel allura kollox kien sew. Dan hu argument fallaci

ghaliex vettura tibqa' *road worthy* mhux ghad-durata tac-certifikat izda sakemm ma tizviluppa ebda hsara li tirrendi dak ic-certifikat inutili matul dak il-perjodu. Fi kliem iehor, jekk wara li johrog certifikat tajjeb tal-VRT, l-vettura ssofri hsarat fis-sistema tal-brakes allura ma tistghax tikkuntenta ruhek u tghid li ghandek vettura li hi skond il-ligi sakemm jiskadi dak ic-certifkat. Mill-banda l-ohra, li sewwieq ma jindunax li ghandu diskrepanza fis-sistema tal-brejkijiet hi haga komprensibbli jekk ma jsuqx bi speed u b'tali mod li qatt ma seta' induna biha;

29. Lura ghall-konkluzzjonijiet tal-espert tekniku, l-ewwel Qorti ma setghetx ma taghtix id-debita mportanza lid-deposizzjoni tal-imputat kif ukoll dik ta' Henry Glenville. Setghet tikkonsidrahom bhala mhux attendibbli jew konflingenti izda li tqis li inghataw diversi verzjonijiet bid-dovut rigward huwa zbaljat ghaliex fil-verita' l-verzjonijiet ma kienux daqstant divergenti li mhux meritevoli ta' kunsiderazzjoni. Maria Mills Muscat ma qalet xejn hlief li kkonfermat illi kien hemm xarabank tal-linja wieqfa u kellha tieqaf warajha u li ma semghet l-ebda hoss ta' brake. Henry Glenville qal li ra l-anzjana taqsam minn wara tal-linja qisha qed taqsam fuq *zebra crossing* u minflok ma qasmet ghad-dritt qasmet b'mod angolat, li allura jfisser li qasmet mill-aktar parti wiesgha tat-triq minhabba l-*bus bay*. L-imputat xehed li ma setghax kien ghaddej b'dak l-ispeed ghaliex il-vann ma tistax issuqu b'dak il-mod. Kulma jiftakar hu li jara haga griza tolqot il-vann tieghu li ghall-ewwel haseb li xi hadd tefghalu qattusa. Jekk ghafasx il-brejk jew le qabel l-investiment huwa minnu li kien xi ftit konfuz izda din mhix haga inkomuni f'kazijiet bhal dawn fejn is-sewwieq spicca mitluf minn sensieh meta nduna h'gara. Wara kollox ma jidhirx li kien qed jittanta jostor il-verita';

30. Tenut dan kollu, l-ewwel Qorti kellha tikkunsidra jekk is-sewqan tal-appellant kienx wiehed, perikoluz, traskurat jew negligenti li ta kawza ghall-investiment u sussegwenti mewt tal-anzjana. Jibda biex jinghad illi l-marki tal-brejkijiet huma essenzjalment prova indizzjarja li allura bhala tali kellu l-ewwel ikun accertat li hija wahda inekwivoka sabiex tikwalifika bhala li tipponta f'direzzjoni wahda;

31. Kif inhu palezement akkolt fil-gurisprudenza in rigward, "**circumstantial evidence is often the best evidence**" (R vs Taylor 21 CRM App R21 citat f'Pulizija vs Carmelo Busuttil App Krim 6.5.1961 u mhaddan fis-sentenza Pulizia vs Carmelo Ellul Sullivan App Krim 30.10.2001). "**Il-provi indizzjarji hafna drabi huma aktar importanti mill-provi diretti, pero' dawn iridu jigu ezaminati b'aktar attenzjoni sabiex wiehed jaccerta ruhu li huma univoci**" (Il-Pulizija vs Emanuel Seisun App Krim 9.1.1998). Ugwalment ta' importanza hu s-segwenti monitu u kawtela li "**ghalkemm il-provi indizzjarji jiggeneraw certu suspett qawwi fil-konfront tal-appellant, is-suspett mhux prova**" (Pulizija vs Mark Dimech App Krim 30.4.09). Din il-Qorti taghmel ukoll referenza ghas-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Cyrus Engerer** tat-8 ta' Mejju 2014 fejn il-Qorti ghamlet rassenja gurisprudenzjonali estensiva ta' dan l-aspett tal-prova fis-sistema penali taghna. Il-Qorti ccitat a propositu l-insenjament ta' Pollock C.B li tista' tghid jigbor fih l-ingredjenti essenzjali ghall-evalwazzjoni tal-prova indizzjarja b'tixbieha verament idonea meta jghid:

It has been said that circumstantial evidence is to be considered as a chain, and each piece of evidence as a link in the chain, but that is not so, for then, if any one link broke, the chain would fall. It is more like the case of a rope comprised of several cords. One

strand of cord might be insufficient to sustain the weight, but three stranded together may be quite of sufficient strength. Thus it may be in circumstantial evidence – there may be a combination of circumstances, no one of which would raise a reasonable conviction or more than a mere suspicion; but the whole taken together may create a conclusion of guilt with as much certainty as human affairs can require or admit of.

32. Fis-sentenza appena citata, il-Qorti gabbret dan l-insenjament kollu f'paragrafu wiehed bis-segwenti bran:

> *Kwindi jidher car mill-kazistika imsemmija kif ukoll minn din il-kwotazzjoni li biex wiehed jasal li jikkonkludi li l-provi cirkostanzjali huma univoci wiehed irid jara* ***l-assjem*** *ta' dawn ic-cirkostanzi migjuba bhala prova u li dan il-konvinciment morali huwa wiehed ibbazat sal-grad rikjest tal-prosekuzzjoni tac-certezza morali (u mhux dik assoluta) jew il-prova lil hinn minn kull dubju dettat mir-raguni. In oltre il-konkluzzjoni biex tkun univoka mhux necessarjament trid tkun l-uniku xenarju li jista' jintlahaq izda trid tkun l-unika wahda li tista' twassal ghal htija <u>b'mod ragonevoli</u> kontra dak li jkun. Fi kliem iehor jekk jinholoq dubbju dwar l-univocita' tal-provi cirkostanzjali liema xenarju alternattiv ma jkunx wiehed ragonevoli, dan ma jistax iwassal sabiex il-Qorti tillibera a bazi tan-nuqqas ta' univocita'.*

33. Huwa ghalhekk illi l-ewwel Qorti kellha tezamina bir-reqqa ir-relazzjoni tal-espert tekniku mhux wahidha izda flimkien mal-provi kollha l-ohra. Rizultat tal-indagini taghha, l-ewwel Qorti kkonkludiet illi s-sewqan tal-imputat kien sia perikoluz, negligenti kif ukoll traskurat. Fil-fehma tal-ewwel Qorti, is-sewqan tal-imputat "ghandu jigi meqjus bhala sewqan perikoluz u negligenti". Fl-istess waqt ikkonkludiet illi "Il-kawza

tal-incident ghalhekk, mill-ottika tal-ligi penali, hija s-sewqan kontra l-ligi u traskurat ta' l-imputat" u dan dejjem bazat fuq il-konkluzzjoni tal-espert li l-imputat kien qed isuq il-vettura tieghu bi speed ta' 60 kfs u bi brejkijiet difettuzi anke jekk f'dik il-lokalita' kien permess sewqan f'dak il-limitu;

34. Hija l-fehma ta' din il-Qorti illi l-ewwel Qorti ma setghetx tistrieh b'daqstant rassikurezza fuq ir-relazzjoni tal-espert tekniku bl-eskluzzjoni tal-provi l-ohra liema provi juru illi s-Sinjura Vincenza Ellul qasmet triq principali u traffikuza minn wara xarabank fl-aktar parti wiesgha taghha bmod angolat u rasha baxxuta b'mod li hu aktar indikattiv illi ghamlet hekk minghajr konsiderazzjoni ghat-traffiku fit-triq. Konsegwentement l-ewwel Qorti ma setghetx ragjonevolment tasal ghall-konkluzzjoni li waslet ghaliha;

35. Illi l-appellant ghalhekk ghandu ragun fl-ewwel aggravju tieghu u filwaqt illi tastjeni milli tiehu konjizzjoni tat-tieni aggravju, tilqa' l-appell, thassar is-sentenza appellata u tillibera lill-imputat minn kull htija u piena;